

بهاء الدین محمد بن حسین بن عبدالصمد

جبل عاملی معروف به

شیخ بهایی

شیخ بهایی

نویسنده

اسفند دیار معتمدی

تصویرگر: بهنام خیامی

۰۱۵۸۷۶۱

۰۱۰۱ ۳۵۶۱

سرشناسه	معمدی، اسفندیار، ۱۳۱۷ -
عنوان و نام پدیدآور	بهاءالدین محمد بن حسین بن عبدالصمد جبل عاملی معروف به شیخ بهایی
مشخصات نشر	:: تهران: مؤسسه فرهنگی مدرسه برهان (انتشارات مدرسه)، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۱۵۲ص: مصور (رنگی)
شلیک	۵-۹۲۳-۰۸-۰۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	غیای مختصر
داشت	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
شناسه افزوده	خیامی، بهنام، ۱۳۵۲ -، تصویرگر
شناسه افزوده	: سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. مؤسسه فرهنگی مدرسه برهان (انتشارات مدرسه)
شابک	۳۸۵۷۱۱۰

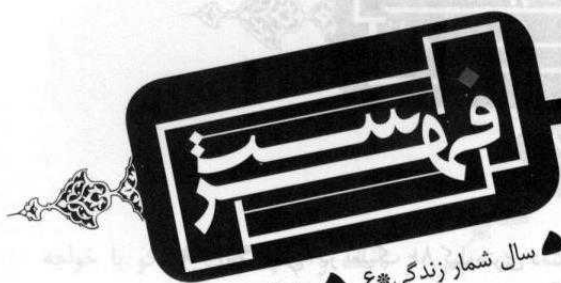
شیخ بهائی

نویسنده: اسفندیار معتمدی
مدیر هنری: محسن خرقانی
طراح اسلیمی: مرحوم علی نامور
تصویرسازی: بهنام خیامی
حروفچینی: فرزانه پورسیفی
چاپ اول: ۱۳۹۴
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
لیتوگرافی: خاورمیانه
چاپ و صحافی از: چاپ حجسته
قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال
حق چاپ محفوظ است
شابک: ۵-۹۲۳-۰۸-۰۹۶۴-۹۷۸
ISBN 978-964-08-0923-5

نشانی: تهران، خیابان سپهبد قرنی، نرسیده پل کریمخان زند، کوچه شهید محمود
حقیقت طلب، شماره ۸
تلفن: ۸۸۸۰۰۳۲۴ - دورنویس (فاکس): ۸۸۹۰۳۸۰۹

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

- سال شمار زندگی* ۶ ▲ پیشگفتار* ۷ ▲
بر آرامگاه شیخ* ۹ ▲ در کتابخانه آستان قدس* ۱۴ ▲ سلسله
عوبه* ۲۰ ▲ علمای جبل عامل* ۳۲ ▲ محقق ثانی* ۳۴ ▲ فرمان
شاه طهماسب* ۳۷ ▲ شیخ بهایی* ۳۷ ▲ استادان شیخ* ۴۰ ▲ شاگردان
شیخ* ۴۴ ▲ سرهای، شیخ* ۵۱ ▲ ابتکارات و اختراعات شیخ* ۵۴ ▲
نجف آباد* ۵۵ ▲ حمام شیخ بهایی* ۵۸ ▲ خانه شیخ* ۶۲ ▲
طومار شیخ* ۶۳ ▲ چله‌نشینی شیخ* ۶۷ ▲ کرامات شیخ* ۶۹ ▲
سفیداب شیخ* ۷۲ ▲ علوم غریبه* ۷۳ ▲ تالیفات شیخ* ۷۴ ▲ ریاضیات
و نجوم* ۷۹ ▲ خلاصه الحساب* ۸۰ ▲ هندسه در تلاصیح الحساب
۸۲ ▲ کشکول* ۹۲ ▲ جامع عباسی* ۱۰۰ ▲ پند اهل دانی و هوای
به زبان گربه و موش* ۱۰۱ ▲ شعر شیخ* ۱۰۵ ▲ غزلیات* ۱۰۶ ▲ نان
و حلوا* ۱۰۸ ▲ نان و پنیر* ۱۱۹ ▲ طوطی‌نامه* ۱۲۲ ▲ قطعه* ۱۳۱ ▲
نظراتی مربوط به آثار شیخ* ۱۳۴ ▲ وفات شیخ* ۱۳۷ ▲ مرگ شیخ
۱۴۰ ▲ نکته‌هایی از شیخ* ۱۴۳ ▲ منابع و مآخذ* ۱۵۱ ▲

سالشمار زندگی

قاراب

- ▲ ۹۵۳ هـ ق / در بعلبک ۸۰ کیلومتری دمشق به دنیا آمد.
- ▲ ۹۵۴ هـ ق / با پدر و مادرش از جبل عامل به ایران آمد و در قزوین ساکن شد.
- ▲ ۹۵۶ هـ ق / کتاب واجبات علمی و عملی را رونویسی کرد.
- ▲ ۹۸۰ هـ ق / به پایتخت مکه رفت.
- ▲ ۹۸۴ هـ ق / شاهد فوت شاه غهماسب در سن ۶۴ سالگی و پس از ۵۳ سال سلطنت او بود.
- ▲ ۹۸۵ هـ ق / شاهد فوت شاه اسماعیل دوم - جانشین شاه طهماسب بود.
- ▲ ۹۹۴ هـ ق / تألیف کتاب «اربعین حدیث» در بغداد به مکّه و فوت پدر.
- ▲ ۹۹۴ هـ ق / ازدواج با دختر علی منشار شیخ الاسلام غزنیه و فوت مادر.
- ▲ ۹۹۷ هـ ق / شاه عباس بر تخت نشست.
- ▲ ۹۹۸ هـ ق / همراه شاه عباس به اصفهان و شیراز سفر کرد.
- ▲ ۱۰۰۰ هـ ق / هجرت از قزوین به اصفهان همراه همسر و یاران اصفهان پایتخت می شود.
- ▲ ۱۰۱۰ هـ ق / سفر از اصفهان به مشهد با پای پیاده در ۲۸ روز همراه شاه عباس.
- ▲ ۱۰۱۵ هـ ق / اتمام کتاب «مفتاح الفلاح فی عمل الیوم و اللیل» در اصفهان مال شب و روز.
- ▲ ۱۰۱۸ هـ ق / در مراغه به مرمت و بازسازی رصدخانه مراغه پرداخت.
- ▲ ۱۰۲۰ هـ ق / تهیه طرح و نقشه مسجد شاه اصفهان (مسجد امام فعلی).
- ▲ ۱۰۳۰ هـ ق / وفات شیخ در اصفهان و انتقال پیکر او به مشهد و دفن در بارگاه امام رضا (ع).

پس از تألیف و چاپ کتاب گفتگو با خواجه طوس به دنبال یافتن ریشه‌های دانشمندی بودم که هم‌پایه فارابی، رازی، ابن‌سینا، ابوریحان و حکیم عمر خیام باشد. اما در طول هفت‌قرن بعد از خواجه نصیرالدین تا کنون، کسی هم‌طراز آن بزرگان در علوم طبیعی و ریاضی و نجوم در ایران پرورش نیافته است. تا آنکه در همایش باشکوه و اثربخش نقش دانشسردان ایران - اسلامی در پیشبرد علوم تجربی که در دانشگاه آزاد اسلامی - واحد لنجان در زادگاه با همکاری اتحادیه انجمن‌های علمی آموزشی معلمان فیزیک کشور در ۸ خرداد ۱۳۹۳ برگزار شد، با شیخ، یکی آشنا و متوجه شدم که اگر فضای علمی گالیله و نیوتون و کپلر را داشت می‌توانست اثری مانند آن‌ها به وجود آورد.

مطالعه در آثار شیخ سبب شد که با شخصیتی آشنا شوم که گرچه از نظر علوم طبیعی و ریاضی با بزرگان علم ایران که نام بردم هم‌پایه نیست، یکی از نظر وسعت اطلاعات و گستردگی انواع دانش و نفوذ کلام در طبقات گوناگون جامعه و اثر در دنیای عالم و عامی، نه تنها کمتر از آن‌ها نیست بلکه یکی از سرآمدان بزرگ روزگار خود بر آنکه بیشترین اثر را در زندگی عموم مردم داشت.

شیخ بهایی در مسائل جامعه مشیر و مشاور شاه عباس بود. در مسائل شرع شیخ‌الاسلام و مرجع دینی و اعتقادی عموم مردم بود. او در تمامی رشته‌های دانش عقلی و نقلی زمان خود صاحب‌نظر و دارای کتاب بود. از نوشته‌های او مجتهدین و فقها تا کودکان و نوسودان بهره می‌بردند و

شعرهای عرفانی‌اش را عارفان زمزمه می‌کردند.

شیخ از بزرگان علم و دین مایه گرفته بود و خود به تربیت شاگردانی پرداخت که نمونه آن‌ها ملاصدراست. او در مقام انسانیت و معرفت در بلندترین پله‌ها قرار گرفت. هیچ گاه دامنش آلوده به زندگی اشرافی نشد و همواره بر طریق عدل و عقل قدم برداشت و هرگز راه افراط و تفریط نرفت. قدرت و عزت او را، از راه مردمی و انسانیت بیرون نبرد و هفتاد سال در دل مردم جای داشت.

در این کتاب می‌کوشیم به همه زوایای زندگی او نگاه کنیم و تلاش او را در جهت کسب علم، ترویج علم و هدایت مردم از هر طبقه و هر صنف نشان دهیم تا الگوی مطلوبی برای جوانان که هر به دست دهیم، الگویی که دانش و بینش و نفوذ کلام خود را در ایجاد آرامش و بهبود زندگی، در روستای و شهری، و پیر و جوان، فقیر و غنی، عامی و عالم، و شاه و گدا به کار برد و برای هر طبقه، راهنما و دستورالعمل نوشت و با ساده‌زیستی و آزادگی راه و رسم و هنر زندگی کردن را ملاقات داد.

